

6. ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-6-29>

УДК 330.336

Воронцова А.С.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри міжнародних економічних відносин,
Сумський державний університет

Демків Ю.М.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри міжнародного менеджменту,
Київський національний торговельно-економічний університет

Мартишко М.С.

магістр,
Сумський державний університет

Vorontsova Anna, Martishko Mariia

Sumy State University

Demkiv Yuliia

Kyiv National University of Trade and Economics

СИСТЕМНО-СТРУКТУРНИЙ АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ КРАЇН ЄВРОПИ ¹

Стаття присвячена питанню системно-структурного аналізу екологічного оподаткування на базі зарубіжного досвіду низки країн Європи. Для цього було досліджено економічну сутність понять «екологічне оподаткування» та «екологічний податок», охарактеризовано їхні особливі риси, виділено основні функції екологічних податків. У межах системно-структурного аналізу вибрано фіскальний аспект екологічного оподаткування через показник податкових надходжень від екологічних податків. У результаті проведено дослідження зміни відносної частки основних чотирьох груп екологічних надходжень від податків для дванадцяти європейських країн та для окремих видів із кожної групи (різновидів податків на паливо, на транспортні засоби, на відходи та на користування водою). Це дало змогу виявити спільні та відмінні риси щодо екологічного оподаткування для вибраних країн та оцінити рівень можливих фіскальних надходжень до бюджету.

Ключові слова: екологічний податок, оподаткування, зарубіжний досвід, податки на енергію, податки на транспорт, податки на забруднення, податки на ресурси.

Постановка проблеми. Концепцію сталого розвитку можна з упевненістю назвати панівною концепцією XXI століття, положення якої імплементовані в більшість національних стратегій країн світу. Завдяки цій концепції остаточно акцентовано увагу на екологічних проблемах людства та їх впливу на соціально-економічний розвиток, а також закладено старт для розвитку екологічної політики, створення окремих інституційних органів, що відповідали б за питання охорони навколишнього середовища тощо.

Екологічне оподаткування є одним із основних інструментів екологічної політики держави, що носить економічний характер та широко застосовується в міжнародній практиці. Це питання набуває особливої актуальності, враховуючи той факт, що в Україні державні витрати на охорону навколишнього середовища становлять лише 0,2% від ВВП, тоді як в країнах Європи цей показник коливається від 0,2% до 1,4% від ВВП. Така ситуація унеможливило повноцінне фінансування екологічної сфери відповідно до

¹ Дослідження виконане в межах НДР «Структурно-функціональна мультиплексивна модель розбудови системи екологічних податків в Україні в контексті забезпечення національної безпеки» (№ д/р 0119U100759).

умов концепції сталого розвитку та потребує дослідження зарубіжного досвіду щодо особливостей екологічного оподаткування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання екологічного оподаткування є об'єктом численних досліджень та публікацій. Досить вагомий внесок як щодо статистичного збору інформації та аналітичних матеріалів, так і в розроблення рекомендацій щодо їх впровадження роблять міжнародні організації. До них, зокрема, відносяться: Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) [4], Європейська комісія та інші органи Європейського Союзу [1, 3], Європейське агентство з навколишнього середовища [2] тощо. Аналіз зарубіжних практик поширення екологічного оподаткування здійснювався і в межах вітчизняної наукової школи. В контексті нашого дослідження слід виділити С. Берзіна [6], К. Канонішену-Коваленко [7], С. Ніколу [8], Н. Новицьку [9], Я. Самусевич [10] тощо.

Мета статті. Попри численні напрацювання, питання системно-структурного аналізу екологічного оподаткування через призму його фіскальної функції на базі країн Європи потребує додаткового дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для захисту навколишнього середовища від різноманітних негативних наслідків процесів виробництва та споживання в межах екологічної політики держави використовують численні економічні інструменти. В межах цього дослідження акцентуємо увагу саме на екологічному оподаткуванні, під яким прийнято розуміти «сукупність платежів (податків і зборів), що стягуються з юридичних та фізичних осіб, які спрямовані на стимулювання раціонального природокористування шляхом стягнення певної суми коштів пропорційно негативному впливу на довкілля» [8].

У цьому контексті досить важливо проаналізувати зарубіжний досвід екологічного оподаткування, значущість якого визнано на рівні міждержавних стратегічних документів та регулярних звітів. Відповідно до Регламенту Європейського парламенту і Ради №691/2011, «екологічні податки – це податки, у яких податковою базою є фізична одиниця (або проксі фізичної одиниці), що має доведений, особливий негативний вплив на навколишнє середовище» Тут також робиться акцент на ефект (негативний), що здійснюється на навколишнє середовище, а також підкреслюється важливість бази оподаткування.

Окрім зазначеного вище, екологічне оподаткування має низку особливих рис, до яких відносять [6, 7]:

- ефект «заміщення», що передбачає зміну поведінки суб'єктів господарювання на більш екологічно спрямовану, заміну екологічно-шкідливих товарів на безпечні субститути та аналогічно щодо технологій;

- принцип «забруднювач / користувач платить», що передбачає плату за безпосереднє використання природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища;

- врахування в оподаткуванні впливу «розсіяного забруднення», що може виникати через транспорт, пакування товарів тощо.

За своєю суттю екологічні податки виконують низку функцій, зокрема:

- регулюючу, що полягає в контролі за негативним впливом на навколишнє середовище через норми викидів, кількість використаних ресурсів та інші показники (фізичні одиниці відповідно до попереднього визначення), що підлягають оподаткуванню;

- фіскальну, що полягає в наповненні бюджетів;

- стимулюючу, що полягає в заохоченні до екологізації процесів виробництва та споживання [8].

Для розуміння ефективності проведеного екологічного оподаткування досить важливо отримувати інформацію про структуру та зміни в структурі системи оподаткування. Саме для цього в статті проведено системно-структурний аналіз через призму фіскальної функції екологічних податків (тобто, через показник податкових надходжень), що здійснювався від цілого (загальної частки основних груп екологічних податків) до конкретного (частки окремих видів екологічних податків).

За інформаційну базу для проведення аналізу було вибрано окремі країни ЄС та їхніх партнерів, що є членами ЄАА за часовий період 1994–2018 років з офіційних сайтів ОЕСР та ЕЕА. В межах ЄС діє розгалужена система законодавчих та нормативно-правових актів, що стосуються охорони навколишнього середовища майже у всіх можливих сферах: якість повітря охорона вод та природних ресурсів, управління відходами, зміни клімату, встановлення рівнів шуму та хімічних речовин тощо.

У міжнародній спільноті виділяють чотири основні групи (за об'єктом оподаткування):

- податки на енергію (включають податки на енергію та енергетичні ресурси як для транспортних цілей, так і для побутових потреб: на бензин, дизель, природний газ, електроенергію, вугілля, викиди вуглекислого газу);

- податки на транспорт (включають одноразові чи періодичні податки, що пов'язані з володінням та використанням різних автотранспортних засобів, їх обслуговування);

- податки на забруднення (включають податки на забруднюючі речовини у повітря, воду, тверді відходи, шум тощо);

- податки на ресурси (включають податки, пов'язані з видобутком або використанням природних ресурсів, таких як водні, лісові тощо).

Податки на енергію та транспорт виконують в основному регулюючу функцію, що проявляється в регулюванні рівня податкового навантаження, а також стимулюючу – на зміну поведінки суб'єктів господарювання (зменшення енергоспоживання, оновлення транспортних засобів на енергоефективні тощо). Податки на забруднення та ресурси спрямовані передусім на виконання стимулюючої функції – до зміни рівня забруднення навколишнього середовища шляхом реорганізації процесів виробництва та споживання та

до зменшення рівня використання природних ресурсів. Цілком закономірно, що всі групи податків виконують фіскальну функцію, міра якої залежить від ставки оподаткування. Розглянемо їх співвідношення у відсотках від ВВП для вибраних країн вибірки на рис. 1.

Основну частину екологічних податків становлять податки на енергію, в середньому 18% від ВВП. Найбільша їх частка в 2018 році спостерігається в Естонії (2,4% від ВВП), найменша – в Австрії та Бельгії (по 1,4% від ВВП). Податки на транспорт є другим за обсягом в структурі ВВП екологічним податком. У 2018 році найменшою їхня частка була в Естонії (0,05% від ВВП), найбільшою – в Данії (1,5% від ВВП). Податки на забруднення в середньому займають 0,1% від ВВП, коливаються від 0,004% в Болгарії до 0,4% в Франції. Найменшими є податки на ресурси, частка яких у середньому у вибраних країнах становила 0,04% від ВВП.

У таблиці 1 проаналізуємо наявність основних видів екологічних податків за заявленими вище чотирма групами для аналізованих країн.

Розглянемо трохи детальніше надходження від окремих екологічних податків (тобто через призму фіскальної функції). Почнемо із надходжень від податків на енергію, які є найбільшими за відсотковим співвідношенням у структурі екологічних податків. Для кожної країни вибрано лише один податок за 2002, 2012 та 2018 роки для кращого візуального сприйняття інформації (рис. 2).

Досить вагому частину податкових надходжень отримує Німеччина (станом на 2018 рік – 44 003,9 млн дол.),

Великобританія (станом на 2018 рік – 34701,3 млн дол.) та Франція (станом на 2018 рік – 34294,5 млн дол.). Відзначимо, що для всіх країн спостерігається спад показника податкових надходжень порівняно з 2010 роком. Окрім цього, в Німеччині діє мито на електроенергію; у Великобританії – збір за зміну клімату (застосовується до твердого викопного палива, зрідженого газу, природного газу та електроенергії); у Франції – внутрішні податки на кінцеве споживання електроенергії, природний газ, податок на вугілля, кокс тощо. Відносно невеликі податкові надходження отримує Естонія, Австрія та Данія (у 2018 році 584,9 млн дол./ 1016,8 млн дол./ 1090,4 млн дол.).

Наступними проаналізуємо транспортні податки (рис. 3), а саме показники за використання транспортного засобу залежно від його типу, дати ре-єстрації, ваги тощо.

Суттєві суми податкових надходжень отримують Німеччина, Великобританія та Нідерланди. Станом на 2018 рік, незважаючи на зменшення порівняно з 2010 роком, вони становили 9749,3 млн дол., 8687,8 млн дол. та 8156,1 млн дол. відповідно. Відносно невеликі надходження отримують Болгарія (205,3 млн дол. у 2018 р.), Чехія (251,8 млн дол. у 2018 р.) та Австрія (573,6 млн дол. у 2018 р.).

Щодо податків на забруднення, то на рис. 4 представлені різновиди податків на відходи, що діють в аналізованій вибірці країн. Нідерланди отримують значні податкові надходження від збору за комунальні відходи з домогосподарств, що в 2018 році становили 2037,3 млн дол. (на 13% нижче за відповідний рівень

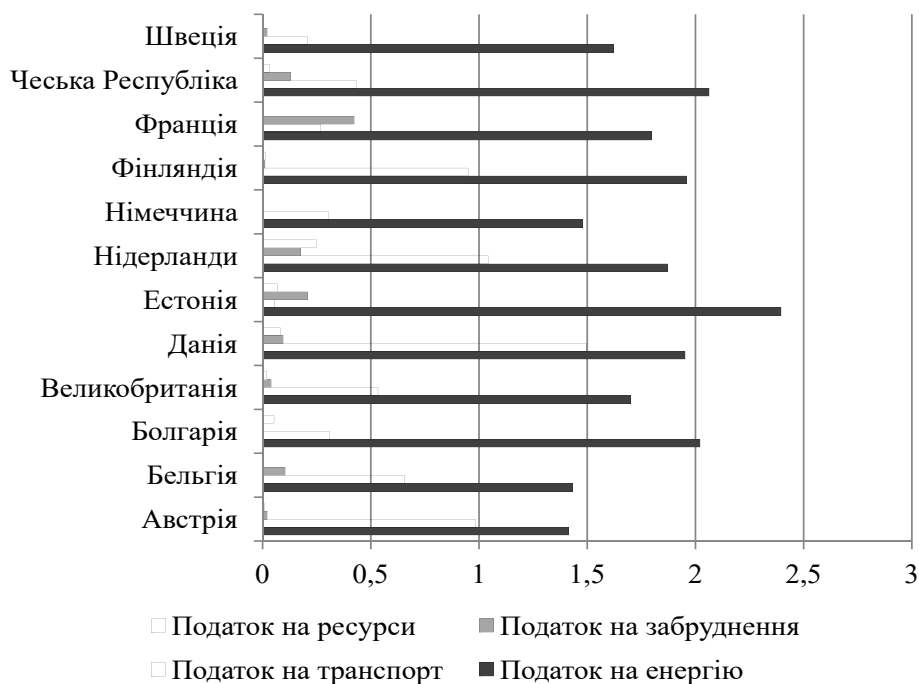

Рис. 1. Співвідношення частки податків на ресурси, транспорт, забруднення та енергію у 2018 році для окремих країн Європи, % від ВВП

Джерело: офіційна статистика ОЕСР

Наявність окремих категорій екологічних податків в аналізованих країнах

	Австрія	Бельгія	Болгарія	Чехія	Данія	Естонія	Фінляндія	Франція	Німеччина	Нідерланди	Швеція	Великобританія
Податки на енергію												
Енергетичні продукти для транспортних цілей	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Енергоносії для стаціонарних цілей	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Парникові гази (ПГ)												
• Вміст вуглецю в паливі – податок на CO ₂					+	+	+	+			+	+
• Схеми торгівлі викидами ПГ	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Податки на транспорт												
Ввезення чи продаж автотранспорту, одноразовий податок / на реєстрацію	+	+			+		+	+		+	+	
Використання автотранспортних засобів, періодичне (річні / оборотні податки)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Дорожнє використання: легковий автомобіль	+		+	+				+				
Дорожнє використання: комерційні / важкі вантажні автомобілі	+	+	+	+	+		+	+	+	+	+	+
Плата за затори (міста)											+	+
Податки на забруднення												
Виміряні або розрахункові викиди в атмосферу				+	+	+		+				
Виміряні або розрахункові стоки води		+		+	+	+		+				
Поводження з відходами:												
• звалище	+	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+
• спалювачі	+	+			+			+		+		
• індивідуальні продукти	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Неточкові джерела забруднення води												
Пестициди		+			+						+	
Добрива					+							
Податки на ресурси												
Водозабір		+	+	+	+	+		+	+	+		
Видобуток певної сировини	+	+	+	+	+	+		+	+		+	+

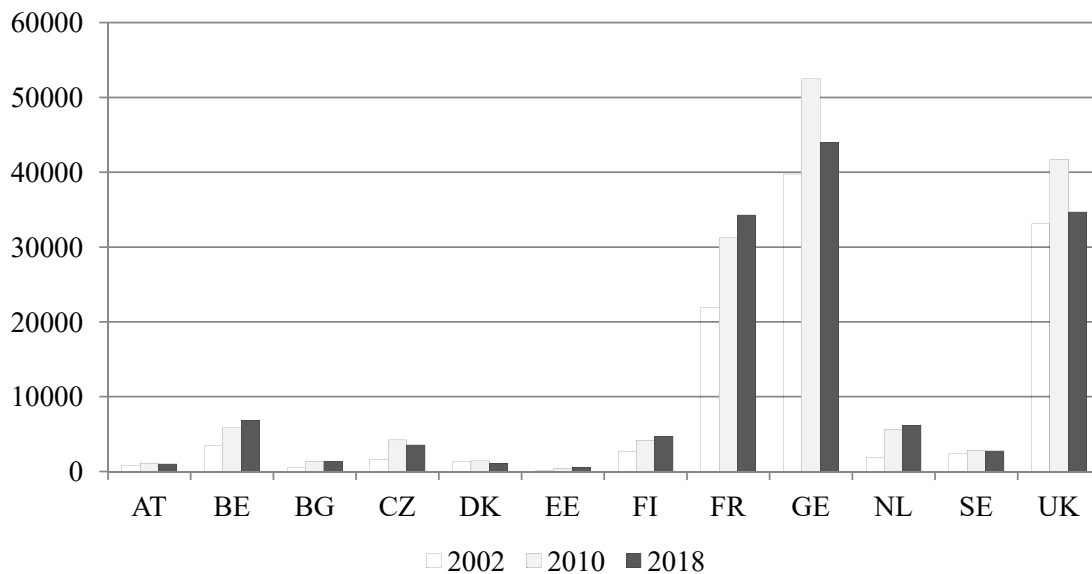
Джерело: [2]

2010 року). Окрім цього, в країні діють податок на забруднення (щодо утилізації відходів для сміттєзвалища або спалення), збори за забруднення води. У Великобританії діє податок на сміттєзвалища, що станом на 2018 рік приніс 1073,9 млн дол. надходжень до бюджету. У Франції основним податком на забруднення є Загальний податок на забруднюючу діяльність, додатковими є податок на забруднення стічних вод. Щодо решти податків на забруднення, то відзначимо особливість – лише в деяких з аналізованих країн діють прямі податки на пестициди, відповідно до зібраної інформації до них відносять: Бельгію, Данію та Швецію.

Податки на ресурси займають найменшу частину у структурі екологічних податків та передусім стосуються використання води чи видобутку природних ресурсів. На рис. 5 наведено співвідношення податкових надходжень від оподаткування використання водних ресурсів.

Значні порівняно з іншими країнами податки на водні ресурси спостерігаються в Німеччині, де станом на 2010 рік вони становили 2146,8 млн дол., в Австрії та Фінляндії – 532,4 та 510,3 млн дол. (2010 р.). Окрім цього, в багатьох країнах встановлені податки та збори на полювання, риболовство (Австрія, Болгарія, Великобританія, Данія, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Нідерланди тощо).

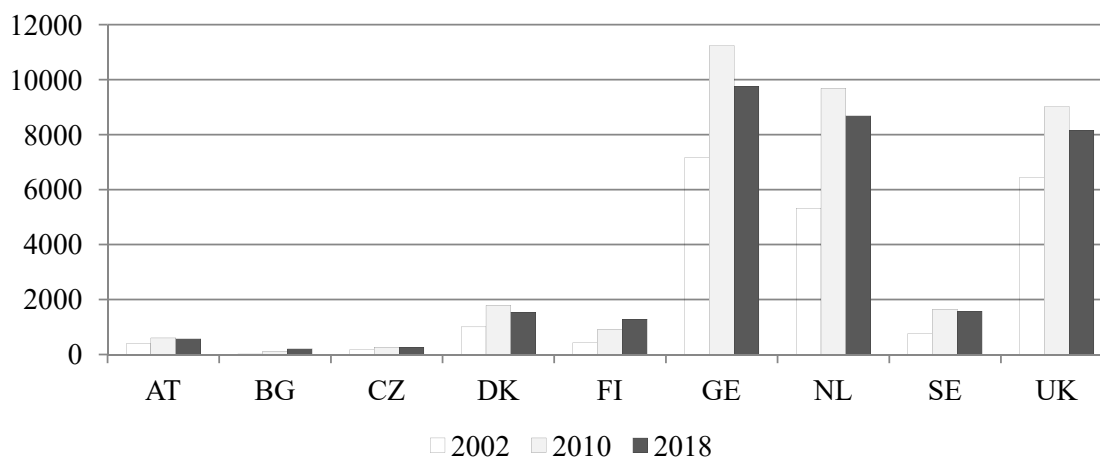
Висновки. Підсумовуючи проведені дослідження, слід відзначити, що екологічне оподаткування є необхідним компонентом сучасної екологічної політики, що орієнтована на досягнення цілей сталого розвитку. Екологічне оподаткування спрямоване передусім на регулювання рівня забруднення навколишнього середовища та обсягів використання природних ресурсів, стимулювання зміни економічної поведінки суб'єктів господарювання на більш екологічно задовільну та на фінскальне наповнення бюджету.

Примітка: AT – Австрія – Податок на енергію; BE – Бельгія – Акцизні збори на паливо та електроенергію; BG – Болгарія – Акцизний збір на паливо; CZ – Чехія – Акцизний збір на паливо; DK – Данія – Мито на бен-зин; EE – Естонія – Акцизний збір на паливо; FI – Фінляндія – Акциз на пальне та електроенергію; FR – Франція – Податок на енергоносії; GE – Німеччина – Мито на енергоносії; NL – Нідерланди – Податок на енергію; SE – Швеція – Енергетичний податок на паливо; UK – Великобританія – Мито на енергоносії.

Рис. 2. Співвідношення надходжень з основних податків на енергію для окремих країн Європи у 2002, 2010 та 2018 рр., млн дол.

Джерело: офіційна статистика ОЕСР

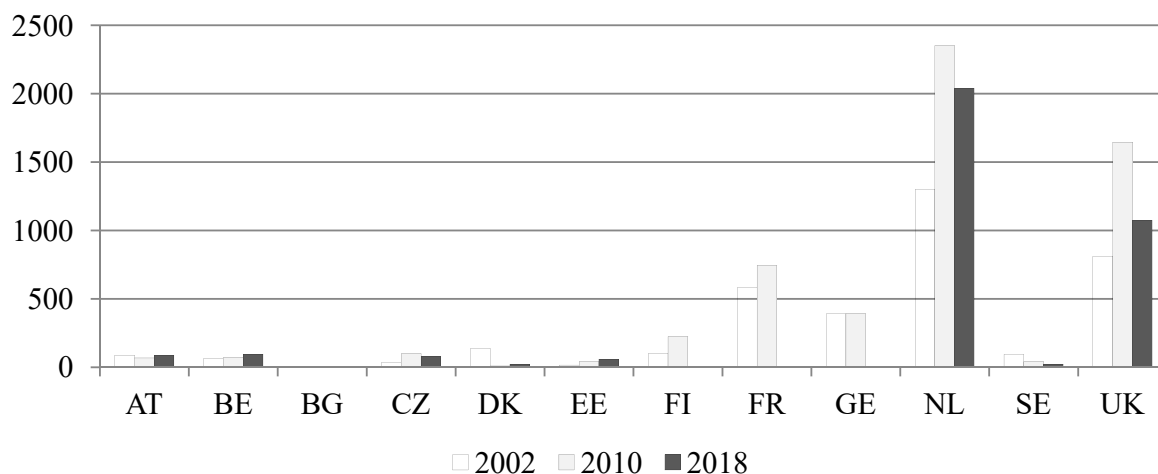
Примітка: AT – Мито на транспортні засоби (залежно від витрати палива); BG – Податок на транспортні засоби; CZ – Дорожній податок; DK – Податок на вагу автотранспорту та зелений податок на легкові автомобілі; FI – Податок на транспортні засоби; GE – Податок на транспортні засоби; NL – Податок на транспортні засоби; SE – Податок на транспортні засоби; UK – Податок на транспортні засоби.

Рис. 3. Співвідношення надходжень з основних податків на транспорт для окремих країн Європи у 2002, 2010 та 2018 рр., млн дол.

Джерело: офіційна статистика ОЕСР

Відповідно до європейського досвіду екологічні податки прийнято поділяти на чотири групи: податки на енергію, транспорт, забруднення та ресурси, щодо яких було проведено детальний аналіз в контексті їх податкових надходжень. У результаті виявлено, що найбільшу частину екологічних податків становили,

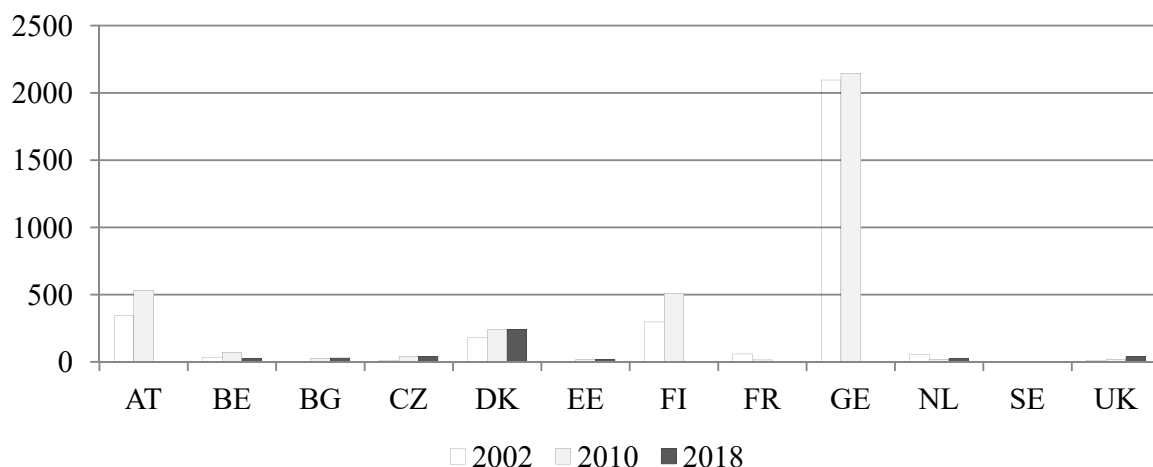
по-перше, енергетичні податки, а по-друге – транспортні. Проведений аналіз їхніх компонентів дозволив виявити розбіжності щодо кількості та складу екологічних податків залежно від об'єкта оподаткування для вибірки. На основі ж їх подібності вдалося проаналізувати податкові надходження від різновидів

Примітка: AT – Збір за розміщення відходів; BE – Податок на промислові відходи; BG – Збори за поводження з відходами; CZ – Плата за внесення відходів; DK – Мито на відходи; EE – Збори за забруднення повітря, води та відходів; FI – Плата за збір / обробку комунальних відходів; FR – Збори за забруднення стічних вод; GE – Збір стічних вод; NL – Збір за комунальні відходи; SE – Податок на відходи; UK – Податок на звалище.

Рис. 4. Співвідношення надходжень з основних податків на забруднення для окремих країн Європи у 2002, 2010 та 2018 рр., млн дол.

Джерело: офіційна статистика ОЕСР

Примітка: AT – Плата за користування водою; BE – Плата за підземні води; BG – Збори за воду; CZ – Збір за відбір підземних вод; DK – Збір за водопровід; EE – Плата за користування водою; FI – Плата за споживання води; FR – Податки за споживання води; GE – Збір за водозабор; NL – Провінційний збір з видобутку підземних вод; SE – Плата за користування стічними водами; UK – Плата за регулятор води.

Рис. 5. Співвідношення надходжень з основних податків на водні ресурси для окремих країн Європи у 2002, 2010 та 2018 рр., млн дол.

Джерело: офіційна статистика ОЕСР

податків на паливо (найбільш типовий представник податків на енергію), податків на транспортні засоби, податків на відходи (найбільш типовий представник

податків на забруднення) та податків на користування водою (найбільш типовий представник податків на ресурси).

Список літератури:

1. Decision No 1386/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 20 November 2013 on a General Union Environment Action Programme to 2020 'Living well, within the limits of our planet', Annex A, paragraph 76, № OJ L 354, 28.12.2013. The EU. 2013. P. 171–200.
2. Environmental taxation and EU environmental policies / European Environment Agency. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2016. 92 p.

3. Environmental taxes. A statistical guide / Publications Office of the European Union. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2013. 48 p.
4. Environmentally related tax revenue. OECD Publishing : offic. site. URL: <https://stats.oecd.org/#> (accessed 01 November 2020).
5. Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Communication from the Commission. European Commission. Brussels : European Commission, 2010. 32 p.
6. Берзіна С.В. На шляху зеленої модернізації економіки: модель сталого споживання та виробництва : довідка. Київ : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 138 с.
7. Канонішена-Коваленко К. Екологічний податок від А до Я. Київ : Фондація «Відкрите Суспільство», 2017. 108 с.
8. Нікола С.О., Гусев А.О. Екологічне оподаткування як інструмент державного впливу на економіку природокористування. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. № 4. С. 108–111.
9. Новицька Н. Сутність і суспільне призначення екологічного оподаткування. *Світ фінансів*. 2016. № 3. С. 62–73.
10. Самусевич Я.В., Солодуха, М.В., Теницька І.А. Особливості розвитку екологічного оподаткування в Україні та світі. *Проблеми і перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України* : збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Суми, 23 листоп. 2017. Суми : Сумський державний університет, 2017. С. 301–306.

References:

1. Berzina S.V. (Ed.) (2017) *Na shliakhu zelenoi modernizatsii ekonomiky: model staloho spozhyvannia ta vyrobnytstva* [Towards green economic modernization: a model of sustainable consumption and production]. Kyiv: Instytut ekolohichnoho upravlinnia ta zbalansovanoho pryrodokorystuvannia. (in Ukrainian)
2. Decision No. 1386/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 20 November 2013 on a General Union Environment Action Pro-gramme to 2020 ‘Living well, within the limits of our planet’, Annex A, paragraph 76, OJ L 354, 28.12.2013 (2013, November 20). The European Union, pp. 171–200. (in English)
3. *Environmental taxes. A statistical guide* (2013). Luxembourg: Publications Office of the European Union [Official site of the European Union]. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5936129/KS-GQ-13-005-EN.PDF>. (in English)
4. *Environmentally related tax revenue* (2020). OECD iLibrary [Official site of OECD]. Available at: <https://stats.oecd.org> (accessed 01 November 2020). DOI: 10.1787/5a287eac-en. (in English)
5. Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. (2010). *Communication from the Commission*. Brussels: European Commission, 32 p. (in English)
6. European Environment Agency (2016). *Environmental taxation and EU environmental policies*. Luxembourg: Publications Office of the European Union (in English)
7. Kanonishena-Kovalenko K. (2017) *Ekolohichni podatok vid A do Ya* [Economics tax from A to Z]. Kyiv: Fundatsiia «Vidkryte Suspilstvo». (in Ukrainian)
8. Nikola S.O., Husiev A.O. (2020) *Ekolohichne opodatkovannia yak instrument derzhavnoho vplyvu na ekonomiku pryrodokorystuvannia* [Ecological taxation as an instrument of state influence on the economy of nature management]. *Derzhava ta rehiony*, no. 4, pp. 108–111. (in Ukrainian)
9. Novytska N. (2016) *Sutnist i suspilne pryznachennia ekolohichnoho opodatkovannia* [The essence and social purpose of environmental taxation]. *Svit finansiv*, no. 3, pp. 62–73. (in Ukrainian)
10. Samusevych Ya.V., Solodukha M.V., Tenytska I.A. (2017) *Osoblyvosti rozvytku ekolohichnoho opodatkovannia v Ukraini ta sviti* [Features of environmental taxation in Ukraine and the world]. *Problemy i perspektyvy rozvytku finansovo-kredytnoi systemy Ukrainy*: zbirnyk materialiv II vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii [Problems and prospects of development of the financial and credit system of Ukraine, collection of materials of the II All-Ukrainian scientific-practical conference]. Sumy: Sumskyi derzhavnyi universytet, pp. 301–306. (in Ukrainian)

СИСТЕМНО-СТРУКТУРНЫЙ АНАЛИЗ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ В СТРАНАХ ЕВРОПЫ

Статья посвящена вопросу системно-структурного анализа экологического налогообложения на базе зарубежного опыта ряда стран Европы. Для этого была исследована экономическую сущность понятий «экологическое налогообложение» и «экологический налог», охарактеризованы их особые черты, выделены основные функции экологических налогов. В рамках системно-структурного анализа избран фискальный аспект экологического налогообложения через показатель налоговых поступлений от экологических налогов. В результате исследованы изменения относительной доли основных четырех групп экологических поступлений от налогов для двенадцати европейских стран и для отдельных видов из каждой группы (разновидностей налогов на топливо, на транспортные средства, на отходы и на пользование водой). Это позволило выявить общие и отличительные черты по экологическому налогообложению для избранных стран и оценить уровень возможных фискальных поступлений в бюджет.

Ключевые слова: экологический налог, налогообложение, зарубежный опыт, налоги на энергию, налоги на транспорт, налоги на загрязнение, налоги на ресурсы.

SYSTEM-STRUCTURAL ANALYSIS OF ECOLOGICAL TAXATION OF EUROPEAN COUNTRIES

In today's conditions, society has come to understanding of the environment importance and its protection not only for present but also for future generations. That is why the implementation of quality environmental policy at the state and local levels are receiving more and more attention. Within the framework of this work, one of its economic instruments was chosen – environmental taxation. In this regard, this work is devoted to the issue of system-structural analysis of environmental taxation on the basis of foreign experience of a number of European countries. To do this, the economic essence of the concepts of "environmental taxation" and "environmental tax" was studied (taxes which are aimed at stimulating the rational use of nature by collecting a certain amount of funds in proportion to the negative impact on the environment), their special features were characterized (the effect of "substitution", the principle of "polluter / user pays", the impact of "scattered pollution"), the main functions of environmental taxes (regulatory, incentive and fiscal) were identified. Within the framework of the system-structural analysis, the fiscal aspect of environmental taxation was selected through the indicator of tax revenues from environmental taxes. Data of individual countries of the European Union and their partners, which are members of the European Environment Agency for the period 1994–2018, were selected for analysis. Statistics are collected from the official websites of the OECD and the EEA. As a result, there were observed: a study of changes in the relative share of main four groups of environmental tax revenues for twelve European countries – members of the European Environment Agency (taxes on energy, transport, pollution, resources) and for individual species from each group (types of taxes on fuel for vehicles, waste and water use). This revealed common and different features of environmental taxation for selected countries, found that the largest share of environmental taxes are energy and transport taxes, and assessed the level of possible fiscal revenues to the budget.

Key words: ecological tax, taxation, foreign experience, energy taxes, transport taxes, pollution taxes, resource taxes.